

Regeling van de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening van PM 2025, nr. 2025-PM, tot wijziging van de Subsidieregeling duurzaam maatschappelijk vastgoed in verband met het voor de vierde maal openstellen van de subsidie en het stimuleren van verduurzaming van sportfaciliteiten

De Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,

Gelet op de artikelen 3, eerste en tweede lid, en 4, eerste lid, van de Kaderwet overige BZK-subsidies en de artikelen 6, zevende lid, en 8, eerste en tweede lid, en 11, derde lid, en artikelen 14, 17 en 18 van het Kaderbesluit BZK-subsidies;

BESLUIT

ARTIKEL I

De Subsidieregeling duurzaam maatschappelijk vastgoed wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1 wordt als volgt gewijzigd:

1. In de definitie van *energieadviseur* wordt 'onderneming' vervangen door 'persoon of entiteit'.
2. In de definitie van *gebouwde onroerende zaak* vervalt ', met uitzondering van gebouwde onroerende zaken of gedeelten daarvan met een woonfunctie als bedoeld in bijlage I bij artikel 1.1 van het Besluit bouwwerken leefomgeving, tenzij de gebouwde onroerende zaak in eigendom is van een zorgaanbieder'.
3. Onder *maatschappelijk vastgoed* wordt, onder verwijdering van 'of' na onderdeel f en onder toevoeging van 'of' na onderdeel g, een onderdeel toegevoegd, luidende:
 - h. sportaccommodatie als bedoeld in artikel 5, derde lid, van de Subsidieregeling BOSA, en onroerende zaken als bedoeld in artikel 3 van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek behorende bij een sportaccommodatie, in eigendom van een amateursportorganisatie die voldoet aan de voorwaarden van artikel 5, eerste lid, van de subsidieregeling Subsidieregeling BOSA;
4. De definitie van *minister* komt te luiden:

minister: Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening;
5. De definitie van *onderneming* komt te luiden:

onderneming: iedere entiteit, ongeacht haar rechtsvorm die een economische activiteit uitoefent, tenzij de activiteit geen invloed kan hebben op het handelsverkeer tussen de lidstaten van de Europese Unie;
6. In de definitie van *portefeuilleroutekaart* wordt 'voor te nemen maatregelen' vervangen door 'met te nemen maatregelen'.
7. In de definitie van *schoolgebouw* wordt 'gebouwde onroerende zaak waar onderwijs wordt gegeven' vervangen door 'gebouwde onroerende zaak, waar onderwijs wordt gegeven'.

B

Artikel 4 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt '3 juni 2024 tot en met 31 oktober 2024' vervangen door '2 juni 2025 tot en met 31 oktober 2025'.
2. Een lid wordt toegevoegd, luidende:
 3. Aanvragen kunnen worden ingediend vanaf 09:00 uur op de in het eerste lid genoemde begindatum en zijn tijdig ingediend indien zij op de in het eerste lid genoemde einddatum vóór 17:00 uur zijn ontvangen.

C

Artikel 5 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt '€ 121.600.000' vervangen door '€ 81.118.000'.
2. In het tweede lid wordt '€ 283.700.000' vervangen door '€ 264.046.000'.
3. Het derde lid komt te luiden:
 3. Voor zover de aanvraag het voor die subsidie geldende subsidieplafond overschrijdt, of als dat subsidieplafond al volledig aangewend is, kunnen vanaf 1 oktober 2025:
 - a. aanvragen voor subsidie als bedoeld in artikel 3, aanhef en onderdeel a, gebruik maken van het subsidieplafond als bedoeld in het tweede lid, en
 - b. aanvragen voor subsidie als bedoeld in artikel 3, aanhef en onderdeel b, gebruik maken van het subsidieplafond als bedoeld in het eerste lid.

D

In artikel 6 wordt de titel 'Artikel 6.' vervangen door 'Artikel 6. Staatssteun'.

E

In artikel 8 komt het derde lid te vervallen.

F

In artikel 9 komt het tweede lid te luiden:

2. In afwijking van de artikelen 4, eerste lid, en 6, vierde lid, van het Kaderbesluit kan subsidie worden verstrekt voor activiteiten die op grond van een andere regeling zijn gesubsidieerd.

G

Artikel 10, eerste lid, onderdeel d, komt te luiden:

- d. indien andere subsidies voor dezelfde activiteiten zijn verstrekt, de subsidiebeschikkingen inclusief de hoogte van de subsidie.

H

Artikel 11 wordt als volgt gewijzigd:

1. In onderdeel c wordt na 'is verstrekt' ingevoegd ', of aangevraagd en nog niet afgewezen'.
2. Na onderdeel c worden, onder verlettering van onderdelen d tot en met m tot f tot en met o, twee onderdelen ingevoegd, luidende:
 - d. reeds subsidie is verstrekt voor dezelfde activiteiten door een bestuursorgaan van de Staat, tenzij de subsidie een lening betreft;
 - e. reeds subsidie is verstrekt voor dezelfde activiteiten en subsidiëring op grond van artikel 3, onderdeel a, zou leiden tot een totale subsidie, exclusief leningen, van meer dan 50% van de kosten van deze activiteiten, of een totale subsidie, inclusief leningen, van meer dan 100% van de kosten van deze activiteiten;
3. In onderdeel g (nieuw) wordt 'onderneming' vervangen door 'persoon of entiteit' en vervalt 'en zodoende in aanmerking komt voor aftrekposten en fiscale regelingen'.
4. Onderdeel o (nieuw) komt te luiden:
 - o. voor dezelfde gebouwde onroerende zaak reeds tweemaal eerder of tijdens dezelfde aanvraagperiode als de aanvraag een subsidie is verstrekt als bedoeld in artikel 3, onderdeel a, of als voor dezelfde gebouwde onroerende zaak reeds een dergelijke subsidie is aangevraagd maar nog niet vastgesteld of afgewezen.

I

Artikel 12 wordt als volgt gewijzigd:

1. Aan het derde lid wordt toegevoegd ', indien dat nog niet is gedaan'.
2. In het vierde lid wordt na 'dat vanaf 2012 is opgeleverd' ingevoegd 'en dat beschikt over een gasaansluiting als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder m, van de Gaswet,'.

J

In artikel 15 komt het derde lid te vervallen.

K

Artikel 16 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste en het tweede lid vervalt 'en ten hoogste € 85 exclusief btw per m2 gebruiksoppervlakte per labelsprong'.
2. In het eerste lid wordt na 'P.1' ingevoegd 'of P.3'.
3. In het tweede lid wordt na 'P.2' ingevoegd 'of P.4'.
4. Het derde lid vervalt, onder vernummering van het vierde tot en met zevende lid tot derde tot en met zesde lid.
5. In het vijfde lid wordt 'het eerste, tweede en derde lid' vervangen door 'het eerste en tweede lid'.
6. Het zesde lid (nieuw) komt te luiden:
 6. In afwijking van de artikelen 4, eerste lid, en 6, vierde lid, van het Kaderbesluit kan subsidie worden verstrekt voor activiteiten die op grond van een andere regeling zijn gesubsidieerd, behalve in het geval van ondernemingen.
7. Er wordt een zevende lid toegevoegd, luidende:
 7. De maximale projectkosten die voor de subsidie in aanmerking komen bedragen per labelsprong € 200 exclusief btw per m² gebruiksoppervlakte indien een verduurzamingspakket als bedoeld in bijlage 3, onderdeel P.1 of P.2, wordt uitgevoerd.

L

Artikel 17 wordt als volgt gewijzigd:

1. Onderdeel h komt te luiden:
 - h. indien andere subsidies voor dezelfde activiteiten zijn verstrekt, de subsidiebeschikkingen inclusief de hoogte van de subsidie;
2. Na onderdeel h wordt, onder verlettering van onderdelen i en j tot j en k, een onderdeel ingevoegd, luidende:
 - i. als een subsidie als bedoeld in artikel 15, eerste lid, wordt aangevraagd door een onderneming, of als de subsidiabele kosten worden gemaakt en betaald door een onderneming, een verklaring dat niet eerder subsidie voor dezelfde activiteiten is verstrekt;

M

Artikel 18 wordt als volgt gewijzigd:

1. In onderdeel d wordt 'onderneming' vervangen door 'persoon of entiteit', en vervalt 'en zodoende in aanmerking komt voor aftrekposten en fiscale regelingen'.
2. Onder vervanging van '; of' aan het slot van onderdeel l door een puntkomma en onder vervanging van 'of op een andere manier reeds subsidie is verstrekt voor dezelfde activiteiten.' door een puntkomma worden vier onderdelen toegevoegd, luidende:

n. als de subsidieontvanger een onderneming is of als de subsidiabele kosten worden gemaakt en betaald door een onderneming, op een andere manier reeds subsidie is verstrekt voor dezelfde activiteiten;

o. reeds subsidie op grond van deze regeling is aangevraagd voor dezelfde gebouwde onroerende zaak en deze nog niet is afgewezen, ingetrokken of vastgesteld;

p. reeds subsidie is verstrekt voor dezelfde activiteiten door een bestuursorgaan van de Staat, tenzij de subsidie een lening betreft; of

q. reeds subsidie is verstrekt voor dezelfde activiteiten en subsidiëring op grond van artikel 3, onderdeel b, zou leiden tot een totale subsidie, exclusief leningen, van meer dan 50% van de kosten van deze activiteiten, of een totale subsidie, inclusief leningen, van meer dan 100% van de kosten van deze activiteiten.

N

Artikel 19 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het vierde lid wordt 'aan een slimme meter' vervangen door 'aan een slimme meter, indien dat nog niet is gedaan'.

2. In het zesde lid, wordt na 'dat vanaf 2012 is opgeleverd' ingevoegd 'en dat beschikt over een gasaansluiting als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder m, van de Gaswet,'.

O

In artikel 22 wordt '31 december 2024' vervangen door '30 september 2027'.

P

De tabel 'B: In aanmerking komende SBI-codes' in bijlage 2 wordt als volgt gewijzigd:

1. De rij '94.99 Overige belangen- en ideële organisaties; hobbyclubs' komt te vervallen.

2. Na de rij '94.92 Politieke organisaties' worden vier rijen ingevoegd, luidende:

94.99.1	Gezelligheidsverenigingen
94.99.2	Hobbyclubs
94.99.6	Overige ideële organisaties (rest)
94.99.7	Overige belangenbehartiging (rest)

Q

Bijlage 3 wordt vervangen door de bijlage die is opgenomen in bijlage I bij deze regeling.

ARTIKEL II

Deze regeling treedt in werking met ingang van 1 mei 2025.

Deze regeling zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

De Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,

M.C.G. Keijzer

BIJLAGE I BIJ ARTIKEL I, ONDERDEEL Q, VAN DE REGELING VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES TOT WIJZIGING VAN DE SUBSIDIEREGELING DUURZAAM MAATSCHAPPELIJK VASTGOED

BIJLAGE 3. BEHORENDE BIJ ARTIKEL 1 VAN DE SUBSIDIEREGELING DUURZAAM MAATSCHAPPELIJK VASTGOED

Adviezen

Eén van de volgende adviezen moet ten grondslag liggen aan de aanvraag voor een subsidie op grond van deze regeling. Deze adviezen tellen niet als maatregel.

A. Advies		
A.1	Energieadvies	<p>Bestemd voor: het inzichtelijk maken van maatregelen ten behoeve van energiebesparing</p> <p>en bestaande uit: een rapport, opgesteld door een energieadviseur, met daarin opgenomen een energieadvies ter verbetering van de energieprestatie van het maatschappelijk vastgoed, volgens de voorwaarden van bijlage 1.</p> <p>Een portefeuilleroutekaart en een energieadvies via het ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed gelden ook als energieadvies op voorwaarde dat ze voldoen aan de voorwaarden uit bijlage 1 of worden aangevuld om aan deze voorwaarden te voldoen.</p>
A.2	Maatwerkadvies	<p>Bestemd voor: het inzichtelijk maken van maatregelen ten behoeve van energiebesparing</p> <p>en bestaande uit: maatwerkadvies conform de BRL9500-MWA-U of de BRL9500-04, opgesteld door een gecertificeerd EP-U-maatwerkadviseur. Het maatwerkadvies conform de BRL9500-MWA-U moet geregistreerd zijn in EP-Online.</p> <p>Een portefeuilleroutekaart wordt gelijkgesteld aan een maatwerkadvies mits deze voldoet aan de voorwaarden uit bijlage 1 of wordt aangevuld om aan deze voorwaarden te voldoen. Portefeuilleroutekaarten van de zorgsector moeten daarnaast op directieniveau zijn vastgesteld en opgesteld conform de formats van het Expertisecentrum Verduurzaming Zorg. De zorgsector bestaat uit organisaties met een SBI-code die begint met 86, 87 of 88. Voor andere sectoren moeten portefeuilleroutekaarten op directieniveau zijn vastgesteld en minimaal 20 gebouwen omvatten.</p>
A.3	Duurzaam monumentenadvies	<p>Bestemd voor: het inzichtelijk maken van maatregelen ten behoeve van energiebesparing voor monumenten</p> <p>en bestaande uit: maatwerkadvies uitgevoerd volgens de in de beroepsgroep geldende normen, met dien verstande dat daarbij rekening wordt gehouden met de aanwezige monumentale waarden op basis van een door een bouw- of architectuurhistoricus opgesteld rapport over de aanwezige monumentale waarden.</p> <p>Voor subsidies tot en met € 25.000 moet minimaal niveau 2-advies worden uitgevoerd. Voor subsidies hoger dan € 25.000 moet minimaal niveau 3-advies worden uitgevoerd.</p>

Integrale verduurzamingspakketten

P. Integrale verduurzamingspakketten

P.1	Integraal met Maatwerkadvies	<p>Bestemd voor: energieprestatieverbetering van bestaande gebouwen</p> <p>en bestaande uit: een pakket met maatregelen gebaseerd op een Maatwerkadvies (A.2) dat leidt tot een verbetering van ten minste drie labels en minimaal tot label B, waarbij het energielabel is vastgesteld volgens de bepalingsmethodiek van NTA 8800, opgesteld na 1 januari 2021.</p> <p>Het maatregelenpakket is gebaseerd op een Maatwerkadvies dat voor aanvang van de werkzaamheden is afgegeven en het maatregelenpakket voldoet aan artikel 7, tweede lid, van de energie-etiketteringverordening. Voor aanvang van de werkzaamheden wordt een referentielabel bepaald. Na afloop van de werkzaamheden wordt een definitief label bepaald en geregistreerd.</p> <p><i>Toelichting: Gedeelten van bouwwerken met als gebruiksfunctie een industriefunctie kunnen niet met dit verduurzamingspakket worden verduurzaamd, omdat voor de industriefunctie geen energielabel kan worden bepaald (volgens de vereiste bepalingsmethodiek).</i></p>
P.2	Integraal met Maatwerkadvies tot een hoge energieprestatie	<p>Bestemd voor: energieprestatieverbetering van bestaande gebouwen, inclusief monumenten, tot een hoge energieprestatie</p> <p>en bestaande uit: een pakket met maatregelen gebaseerd op een Maatwerkadvies (A.2) of Duurzaam monumentenadvies (A.3) dat leidt tot een verbetering van ten minste drie labels en tot een hoge energieprestatie (ook wel renovatiestandaard genoemd) van het gebouw conform bijlage 4, waarbij het energielabel is vastgesteld volgens de bepalingsmethodiek van NTA 8800, opgesteld na 1 januari 2021.</p> <p>Het maatregelenpakket is gebaseerd op een Maatwerkadvies of Duurzaam monumentenadvies in het geval van monumenten, dat voor aanvang van de werkzaamheden is afgegeven en het maatregelenpakket voldoet aan artikel 7, tweede lid, van de energie-etiketteringverordening.</p> <p>Voor aanvang van de werkzaamheden wordt een referentielabel bepaald. Na afloop van de werkzaamheden wordt een definitief label bepaald en geregistreerd.</p> <p><i>Toelichting: Gedeelten van bouwwerken met als gebruiksfunctie een industriefunctie kunnen niet met dit verduurzamingspakket worden verduurzaamd, omdat voor de industriefunctie geen energielabel kan worden bepaald (volgens de vereiste bepalingsmethodiek).</i></p>
P.3	Integrale aanpak verduurzaming monumenten met 20% energiebesparing	<p>Bestemd voor: het verlagen van het energieverbruik van bestaande monument</p> <p>en bestaande uit: een pakket met maatregelen gebaseerd op een Duurzaam monumentenadvies (A.3). Een niveau 3-advies is vereist.</p> <p>Het maatregelenpakket voldoet aan artikel 7, tweede lid, van de energie-etiketteringverordening.</p> <p>De gekozen maatregelen moeten gezamenlijk leiden tot een verbetering van de energieprestatie van het gebouw, gemeten in primaire energie van ten minste 20%.</p> <p>Voor verduurzamingspakket P.3 hoeven geen energielabels te worden opgesteld. Monumenten die tot een hoge energieprestatie</p>

		worden verbeterd kunnen vallen onder integraal verduurzamingspakket P.2.
P.4	Integrale aanpak verduurzaming monumenten met 80% energiebesparing	<p>Bestemd voor: het verlagen van het energieverbruik van bestaande monument</p> <p>en bestaande uit: een pakket met maatregelen gebaseerd op een Duurzaam monumentenadvies (A.3). Een niveau 3-advies is vereist.</p> <p>Het maatregelenpakket voldoet aan artikel 7, tweede lid, van de energie-etiketteringverordening.</p> <p>De gekozen maatregelen moeten gezamenlijk leiden tot een verbetering van de energieprestatie van het gebouw, gemeten in primaire energie van ten minste 80%.</p> <p>Voor verduurzamingspakket P.4 hoeven geen energielabels te worden opgesteld. Monumenten die tot een hoge energieprestatie worden verbeterd kunnen vallen onder integraal verduurzamingspakket P.2.</p>

Maatregelen

De energie-etiketteringverordening bepaalt dat als producten een Europees energielabel hebben, slechts de twee hoogste labelcategorieën waarin producten op de markt zijn mogen worden gesubsidieerd. Deze eis geldt ook voor de producten die op grond van deze maatregelenlijst worden aangevraagd. Dit is waar mogelijk aangegeven in de maatregellijst.

C. Thermische schil		
C.1	HR-glas	<p>Bestemd voor: beglazing in de bestaande thermische schil</p> <p>en bestaande uit: meervoudig glas met een vacuüm- of gasgevulde spouw of panelen in het kozijn met een warmte-doorlatingscoëfficiënt met een maximale U-waarde (W/m^2K) van 0,8 of een isolerende deur, (eventueel) een kozijn.</p> <p>Alleen glas dat op de ISDE - Meldcodelijst Hoogrendementsglas staat mag worden toegepast.</p> <p><i>Toelichting: De Meldcodelijst Hoogrendementsglas van de ISDE kunt u hier vinden: www.rvo.nl/isde. Het indicatieve subsidiebedrag op de maatregelenlijst heeft betrekking op de ISDE, niet op deze regeling.</i></p>
C.2	Isolatie voor dak, gevel en vloer, van bestaande constructies	<p>Bestemd voor: verbetering van de isolatie van de bestaande thermische schil</p> <p>en bestaande uit:</p> <p>a. isolatiematerialen op het dak waarbij de warmteweerstand van het totaal aan isolatiematerialen ($R_{iso,tot}$) ten minste $6,3 m^2K/W$ bedraagt; of</p> <p>b. isolatiematerialen voor vloer of wand waarbij de warmteweerstand van het totaal aan isolatiematerialen ($R_{iso,tot}$) ten minste $4 m^2K/W$ bedraagt.</p>

		<p>Alleen isolatiematerialen die op de ISDE Meldcodelijst Isolatiematerialen staan mogen worden toegepast.</p> <p>Als voor lokaal gespoten PIR of PUR wordt gekozen als het type isolatiemaatregel voor vloerisolatie, spouwmuurisolatie of dakisolatie, dan moet dit zijn aangebracht met een HFK-vrij blaasmiddel.</p> <p><i>Toelichting: De Meldcodelijst Isolatiematerialen van de ISDE kunt u hier vinden: www.rvo.nl/isde. Het indicatieve subsidiebedrag op de ISDE Meldcodelijst heeft betrekking op de ISDE, niet op de Regeling Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed.</i></p>
C.3	Kierdichting	<p>Bestemd voor: het afdichten van kieren</p> <p>en bestaande uit: kierdichtingsmateriaal en een blowerdoortest conform NEN 2686 of NEN-EN-ISO 9972. De kierdichtheid mag ten hoogste een Q_{v_10}; kar-waarde hebben van 0,4 l/sm².</p>
D. Verwarmen, koelen, ventileren		
D.1	Warmtepomp(boiler) kleiner of gelijk aan 70kW	<p>Bestemd voor: het verwarmen en koelen van gebouwen of verwarming van tapwater</p> <p>en bestaande uit: een elektrisch gedreven warmtepomp(boiler) met een maximaal thermisch vermogen van 70kW die is opgenomen in de ISDE Meldcodelijst Warmtepompen, (eventueel) een bronsysteem, (eventueel) een bodemwarmtewisselaar of grondwaterbron, (eventueel) een restwarmte-opslagvat, (eventueel) een geïntegreerd opslagvat, (eventueel) een afgiftenet en (eventueel) een geluiddempende omkasting voor de buitenunit.</p> <p>Het geluidsniveau van de buitenunit mag ten hoogste 40 dB bedragen op de perceelgrens. De warmtepomp(boiler) dient ten minste energielabel A++ te hebben.</p> <p>Indien een opslagvat wordt aangeschaft dat valt onder het energielabelsysteem voor warmwatertanks (op grond van gedelegeerde verordening (EU) 812/2013³), moet deze minstens energielabel A hebben.</p> <p><i>Toelichting:</i></p> <p><i>De ISDE Meldcodelijst Warmtepompen is beschikbaar op www.rvo.nl/isde. Het indicatieve subsidiebedrag op de apparatenlijst heeft betrekking op de ISDE, niet op deze regeling.</i></p> <p><i>(Thermisch) vermogen in kW: De hoeveelheid afgegeven warmte van het apparaat ten behoeve van ruimteverwarming, uitgedrukt in kilowatt, conform Gedelegeerde Verordening (EU) nr. 811/2013.¹</i></p> <p><i>Zie ook www.wkotool.nl voor meer informatie.</i></p>
D.2	Warmtepomp groter dan 70kW	<p>Bestemd voor: het verwarmen en koelen van gebouwen</p> <p>en bestaande uit: een elektrisch gedreven warmtepomp met een thermisch vermogen groter</p>

		<p>dan 70kW per stuk, (eventueel) een bronsysteem, (eventueel) een bodemwarmtewisselaar of grondwaterbron, (eventueel) een restwarmte-opslagvat, (eventueel) een afgiftenet en (eventueel) een geluiddempende omkasting voor een buitenunit).</p> <p>Het geluidsniveau van de buitenunit mag ten hoogste 40 dB bedragen op de perceelgrens.</p> <p>Indien een opslagvat wordt aangeschaft dat valt onder het energielabelsysteem voor warmwatertanks (op grond van gedelegeerde verordening (EU) 812/2013³), moet deze minstens energielabel A hebben.</p> <p><i>Toelichting:</i></p> <p><i>(Thermisch) Vermogen in kW: De hoeveelheid afgegeven warmte van het apparaat ten behoeve van ruimteverwarming, uitgedrukt in kilowatt, conform gedelegeerde verordening (EU) nr. 811/2013.¹</i></p> <p>Zie ook www.wkotool.nl voor meer informatie.</p>
D.3	Lucht/lucht warmtepomp groter dan 20kW	<p>Bestemd voor: het verwarmen en koelen van gebouwen</p> <p>en bestaande uit: een lucht/lucht warmtepomp met een nominaal thermisch vermogen van de buitenunit >20 kW en (eventueel) een geluiddempende omkasting.</p> <p>Het geluidsniveau van de buitenunit mag ten hoogste 40 dB bedragen op perceelgrens. De warmtepomp dient ten minste energielabel A++ te hebben.</p>
D.4	Luchtdicht maken van bestaande luchtkanalen van luchtverdeelsysteem	<p>Bestemd voor: het luchtdicht maken van bestaande luchtkanalen die bestemd zijn voor het transporteren van toe- of afvoerlucht in een gebouw</p> <p>en bestaande uit: een luchtkanaal van een ventilatiesysteem waarbij het ventilatiesysteem minimaal voldoet aan luchtdichtheidsklasse (LUKA) C of maximaal ATC 3.</p>
D.5	Koude- of warmteterugwinningssysteem uit ventilatielucht	<p>Bestemd voor: het koelen of verwarmen van gebouwen door het benutten van koude of warmte in de afzuiglucht</p> <p>en bestaande uit:</p> <p>a. een lucht-behandelingskast (>1.500 m³/h) met warmtewisselaar voor koude- of warmteterugwinning met een Eurovent A label (voor winter-condities) of hoger.</p> <p>b. een lucht-behandelingsunit (≤1.500 m³/h) met warmtewisselaar voor koude- of warmteterugwinning met een Eurovent A+ label (voor winter-condities) of hoger</p> <p>Luchtbehandelingskasten voor zwembaden zijn uitgesloten onder deze code.</p> <p>Indien een residentiële ventilatie-eenheid wordt aangeschaft dient deze minstens energielabel A te</p>

		hebben. Alleen ventilatoren met een debiet van maximaal 1.000 m ³ /h kunnen onder het begrip residentiële ventilatie-eenheid vallen. Zie de definitie in de toelichting technische termen.
D.6	Luchtbehandelingskast met ingebouwde warmtepomp (niet hybride) voor zwembaden	<p>Bestemd voor: het ontvochtigen, ventileren en verwarmen van zwembaden</p> <p>en bestaande uit: een luchtbehandelingskast, voorzien van een warmtepomp, een warmteterugwinningssysteem met een rendement van ten minste 73%, automatische regeling en (eventueel) een warmtewisselaar voor het verwarmen van zwembadwater (badwatercondensator).</p> <p>Indien de luchtbehandelingskast valt onder het energielabelsysteem voor residentiële ventilatie-eenheden dient deze minstens energielabel A te hebben. Alleen ventilatoren met een debiet van maximaal 1.000 m³/h kunnen onder het begrip residentiële ventilatie-eenheid vallen. Zie de definitie van de residentiële ventilatie-eenheid in de toelichting technische termen.</p> <p>Indien de luchtbehandelingskast met ingebouwde warmtepomp valt onder het energielabelsysteem van gedelegeerde verordening (EU) nr. 811/2013¹ dient deze minstens energielabel A++ te hebben. Deze verordening ziet op ruimteverwarmingstoestellen en combinatieverwarmingstoestellen met een nominale warmteafgifte van maximaal 70 kW, pakketten van ruimteverwarmingstoestellen van maximaal 70 kW, temperatuurregelaars en zonne-energie-installaties en pakketten van combinatieverwarmingstoestellen van maximaal 70 kW, met temperatuurregelaars en zonne-energie-installaties.</p>
D.7	Infrarood verwarmingspaneel met bewegingssensor en thermostaat	<p>Bestemd voor: het plaatselijk verwarmen van binnenruimtes met een gemiddelde hoogte van ten minste 4 meter of kleedruimtes</p> <p>en bestaande uit: elektrische infraroodpanelen, een bewegingssensor en een thermostaat.</p>
D.8	Warmteterugwinning uit douchewater	<p>Bestemd voor: het terugwinnen van warmte uit (douche)water</p> <p>en bestaande uit: een warmtewisselaar die is aangesloten op de douchewaterafvoer of douchebak met geïntegreerde douchewaterwarmtewisselaar</p>
E. Verlichting		
E.1	LED-belichtingssysteem voor podium- of theaterbelichting	<p>Bestemd voor: podium- of theaterbelichting</p> <p>en bestaande uit: spot- of floodlightarmaturen en een (DMX) driver.</p> <p>Indien de lichtbron valt onder het energielabelsysteem (op grond van gedelegeerde verordening (EU) 2019/2015²), dient deze het hoogste of het op een na hoogste label te hebben dat op de markt is.</p>
E.2	Sportveldverlichting	Bestemd voor: sportveldverlichting

		<p>en bestaande uit: LED-armaturen, met een specifieke lichtstroom van ten minste 120 lm/W, (eventueel) met een voorziening voor dynamische lichtschakeling (per armatuur of mast te schakelen, of een regelbare lichtopbrengst), (eventueel) mast en (eventueel) schakelmateriaal.</p> <p>Indien de lichtbron valt onder het energielabelsysteem (op grond van gedelegeerde verordening (EU) 2019/2015²) dient deze het hoogste of het op een na hoogste label te hebben dat op de markt is.</p>
F. Overige energiebesparing		
F.1	HR-elektromotor	<p>Bestemd voor: een elektromotor</p> <p>en bestaande uit: een elektromotor die voldoet aan minimaal de IE5 efficiency-klasse.</p>
H. Duurzame Energie		
H.1	Zonnecollectorsysteem voor verwarmen	<p>Bestemd voor: het verwarmen van water of lucht</p> <p>en bestaande uit: een zonnecollectorsysteem, een regeleenheid, (eventueel) een (rest)warmtebuffer op het gebouw of perceel.</p> <p>Indien een zonnecollectorsysteem wordt aangeschaft dat valt onder het energielabelsysteem (op grond van gedelegeerde verordening (EU) 811/2013¹ of (EU) 812/2013³) dient deze het hoogste of het op een na hoogste label te hebben dat op de markt is.</p>
H.2	PV (fotovoltaïsche) of PVT (fotovoltaïsche thermische) panelen	<p>Bestemd voor: het verwarmen van water of lucht of opwekking van elektrische energie uit zonlicht met behulp van zonnecellen</p> <p>en bestaande uit:</p> <p>a. panelen met fotovoltaïsche zonnecellen of een samenstelling van zonnewarmtecollector en panelen met fotovoltaïsche zonnecellen met een gezamenlijk piekvermogen van ten minste 15 kW en maximaal 55 kW, die zijn aangesloten op het elektriciteitsnet via een aansluiting met een totale maximale doorlaatwaarde van 3*80 A of minder, (eventueel) stroom/spanningsomvormer. Inclusief vervanging van bestaande dakisolatie (minimaal het dakoppervlak onder de PV / PVT panelen), door dakisolatie zoals genoemd in maatregel C.2 of bij monumenten L.3, en vervanging van bestaande dakbedekking.</p> <p>b. panelen met fotovoltaïsche zonnecellen of een samenstelling van zonnewarmtecollector met panelen met fotovoltaïsche zonnecellen met een gezamenlijk piekvermogen van ten minste 15 kW en maximaal 55 kW, die zijn aangesloten op het elektriciteitsnet via een aansluiting met een totale maximale doorlaatwaarde van 3*80 A of minder, (eventueel) stroom/spanningsomvormer. Inclusief een opslagsysteem voor elektriciteit, zoals genoemd in H.3.</p>
H.3	Energieopslag	a. Opslag zelfopgewekte duurzame energie

		<p>Bestemd voor: de opslag van zelfopgewekte duurzame energie</p> <p>en bestaande uit: een accu of batterij, regeltechniek en een verdeelstation.</p> <p>De kosten voor veiligheidsmaatregelen komen niet in aanmerking.</p> <p>b. Opslag zelfopgewekte duurzame energie en uitwisseling met andere percelen</p> <p>Bestemd voor: de opslag van zelfopgewekte duurzame energie en energieopslag voor en uitwisseling met andere percelen</p> <p>en bestaande uit: een accu of batterij, regeltechniek en een verdeelstation.</p> <p>De kosten voor veiligheidsmaatregelen en kosten buiten het eigen perceel komen niet in aanmerking.</p> <p><i>Toelichting:</i></p> <p><i>Alternatieven naast Lithium-Ion als opslagmedium zijn:</i></p> <p>a. Zout(water),</p> <p>b. Water,</p> <p>c. Gesteente,</p> <p>d. Staalslakken, of</p> <p>e. Phase Change Material (PCM).</p>
H.4	Aansluiting warmte- of koudenet (BAK kosten)	<p>Bestemd voor: de aansluiting op een warmte- of koudenet</p> <p>en bestaande uit: aansluiting van een warmte- of koude afnemer en een distributieleiding, gerealiseerd door een warmteleverancier.</p> <p>De kosten vanaf de uitkoppeling van het distributienet tot en met de afleverset komen in aanmerking.</p> <p>Inpandige kosten, na de afleverset, voor een warmte- of koudenetaansluiting komen onder deze code niet in aanmerking.</p> <p>Verzwaren van een warmtenetaansluiting komt niet in aanmerking onder deze code.</p>
H.5	Zonnewarmtecollector voor sportvelden	<p>Bestemd voor: het verzamelen van warmte door middel van een collectorsysteem onder sportvelden voor het gebruik van het verwarmen van water of lucht</p> <p>en bestaande uit: Zonnewarmtecollectorsysteem onder sportvelden, regeleenheid, warmtebufferen (eventueel) koppeling aan water of verwarmingsinstallatie.</p> <p>Indien een zonnecollectorsysteem wordt aangeschaft dat valt onder het energielabelsysteem (op grond van gedelegeerde verordening (EU) 811/2013¹ of (EU)</p>

		812/2013 ³) dient deze het hoogste of het op een na hoogste label te hebben dat op de markt is.
K. Energielabel		
K.1	Opstellen en registreren energielabel	<p>Bestemd voor: het opstellen en registreren van een energielabel.</p> <p>en bestaande uit: een geldig en definitief energielabel bedoeld in bijlage I bij artikel 1.1 van het Besluit bouwwerken leefomgeving en die is vastgesteld volgens de eisen van NTA 8800 zoals die is opgesteld na 1 januari 2021, geregistreerd in EP-online.</p>
L. Monumenten		
<p>Het inpassen van energiebesparende maatregelen in een gebouwd monument vraagt om een zorgvuldige aanpak met respect voor de aanwezige monumentale waarden. Het hangt van het individuele monument af of bepaalde maatregelen wel of niet realiseerbaar zijn. Ook kunnen bouwfysische eigenschappen van het monument van invloed zijn op de mogelijkheid tot het toepassen van verduurzamingsmaatregelen. Veel monumenten hebben bijvoorbeeld geen spouwmuur en derhalve zal isolatie daarvan niet mogelijk zijn. In de regel is voor het toepassen van verduurzamingsmaatregelen een omgevingsvergunning nodig aangezien het gaat om wijziging van een beschermd (gemeentelijk, provinciaal of rijks-)monument. De gemeente beoordeelt bij de aanvraag daarvan of de verduurzamingsmaatregelen mogelijk zijn in relatie tot de monumentale waarde van het desbetreffende monument.</p>		
L.1	Isolerende beglazing monumentenglas en binnen- of buitenvoorzetramen	<p>Bestemd voor: het vervangen of plaatsen van isolerende beglazing of glascombinaties in de thermische schil</p> <p>en bestaande uit: isolerend glas met een totale warmte-doorlatingscoëfficiënt van maximaal 3,0 W/m²K. Dit kan meervoudig glas met een vacuüm of gasgevulde spouw zijn, gelaagd glas of voorzetbeglazing.</p> <p><i>Toelichting: geldt alleen voor het vervangen van het glas. Kozijnen en deuren zijn uitgesloten.</i></p>
L.2	Kierdichting	<p>Bestemd voor: het afdichten van kieren</p> <p>en bestaande uit: kierdichtingsmateriaal en een blowerdoortest conform NEN 2686 of NEN-EN-ISO 9972 waarmee wordt aangetoond dat klasse B, zoals omschreven in het Programma van Eisen (PvE) frisse scholen, is gerealiseerd.</p>
L.3	Isolatie voor gevel, vloer, dak van bestaande constructies	<p>Bestemd voor: verbetering van de isolatie van de bestaande thermische schil</p> <p>en bestaande uit:</p> <p>a. isolatiemateriaal voor dak en gevel waarbij de warmteweerstand $R = \Sigma(R_{\text{totaal}}) = \Sigma(d/\lambda)$ ten minste 2,5 m²K/W bedraagt; of</p> <p>b. spouwmuurisolatie waarbij de warmteweerstand R met ten minste 1,1 m²K/W toeneemt; of</p> <p>c. vloerisolatie waarbij de warmteweerstand $R = \Sigma(R_{\text{totaal}}) = \Sigma(d/\lambda)$ ten minste 3,5 m²K/W bedraagt.</p>

		<p>Alleen isolatiematerialen die op de ISDE Maatregelenlijst isolatie staan mogen worden toegepast.</p> <p>Kiest u bij het type isolatiemaatregel vloerisolatie, spouwmuurisolatie of dakisolatie, voor het isolatiemateriaal lokaal gespoten PIR of PUR? Dan moet dit zijn aangebracht met een HFK-vrij blaasmiddel.</p> <p><i>Toelichting:</i></p> <p><i>Het indicatieve subsidiebedrag op de ISDE Maatregelenlijst isolatie heeft betrekking op de ISDE, niet op deze regeling.</i></p>
L.4	Bodemisolatie	<p>Bestemd voor: aanpassing van de bestaande thermische schil met bodemisolatie</p> <p>en bestaande uit: isolatiemateriaal op de bodem van de kruipruimte met een warmteweerstand R van ten minste 3,5 m²K/W (eventueel) in combinatie met hoogwaardige vloerisolatie (als onderdeel van de begane grondvloer).</p>
L.5	Energiezuinig ventilatiesysteem	<p>Bestemd voor: het koelen of verwarmen van gebouwen door het benutten van koude of warmte in de afzuiglucht</p> <p>en bestaande uit: een luchtbehandelingskast met warmtewisselaar of CO₂-gestuurde ventilatie.</p> <p>Indien de luchtbehandelingskast valt onder het energielabelsysteem voor residentiële ventilatie-eenheden, dient deze minstens energielabel A te hebben. Alleen ventilatoren met een debiet van maximaal 1.000 m³/h kunnen onder het begrip residentiële ventilatie-eenheid vallen. Zie de definitie van residentiële ventilatie-eenheid in de toelichting technische termen.</p>

¹ Gedelegeerde Verordening (EU) nr. 811/2013 van de Commissie van 18 februari 2013 ter aanvulling van Richtlijn 2010/30/EU van het Europees Parlement en de Raad wat de energie-etikettering van ruimteverwarmingstoestellen, combinatieverwarmingstoestellen, pakketten van ruimteverwarmingstoestellen, temperatuurregelaars en zonne-energie-installaties en pakketten van combinatieverwarmingstoestellen, temperatuurregelaars en zonne-energie-installaties betreft (PbEU 2013, L 239/1)

² Gedelegeerde Verordening (EU) nr. 2019/2015 van de Commissie van 11 maart 2019 ter aanvulling van Verordening (EU) 2017/1369 van het Europees Parlement en de Raad met betrekking tot de energie-etikettering van lichtbronnen en tot intrekking van Gedelegeerde Verordening (EU) nr. 874/2012 van de Commissie (PbEU 2019, L 315)

³ Gedelegeerde Verordening (EU) nr. 812/2013 van de Commissie van 18 februari 2013 ter aanvulling van Richtlijn 2010/30/EU van het Europees Parlement en de Raad wat de energie-etikettering van waterverwarmingstoestellen, warmwatertanks en pakketten van waterverwarmingstoestellen en zonne-energie-installaties betreft (PbEU 2013, L 239/83)

Toelichting technische termen

Blowerdoortest of luchtdichtheidsmeting: Dit is een kwaliteitscontrole op de luchtdichtheid van een gebouw. Door middel van een ventilator wordt het gebouw op overdruk of onderdruk gezet om te meten hoeveel lucht bij een bepaalde druk het gebouw verlaat of binnenkomt. De graad van luchtdichtheid weerspiegelt de kwaliteit van een gebouw op het vlak van isolatie en infiltratie (onbedoelde ventilatie). Hoe lager het drukverlies, hoe beter de luchtdichtheid.

Energieprestatie van het gebouw: de berekende of gemeten hoeveelheid energie die nodig is om aan de vraag naar energie te voldoen die verband houdt met een normaal gebruik van het gebouw, waaronder energie die wordt gebruikt voor verwarming, koeling, ventilatie, warmwatervoorziening en verlichting.

HFK-vrije blaasmiddelen: HFK's zijn fluorkoolwaterstofverbindingen. Ze worden gebruikt als koelmiddel in koelkasten en airconditionings en als drijfgas voor spuitbussen en schuimisolatie. Deze HFK's worden als milieuonvriendelijk gezien vanwege hun bijdrage aan het broeikaseffect. Inmiddels zijn er fabrikanten die HFK-vrije schuimisolatie produceren.

IE5 efficiency-klasse: De IE klasse is een aanduiding van de energiezuinigheid van een elektromotor en wordt bepaald volgens de IEC 60034-30. Het typeplaatje van de motor geeft de energiezuinigheid aan, zoals: IE1 = standaard rendement, IE5 = hoog rendement.

λ -waarde: De λ -waarde (lambda-waarde) geeft de warmtegeleiding van het materiaal aan. Hoe lager de λ -waarde, des te beter het materiaal isoleert, dus hoe groter de isolatiewaarde.

Ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed: Vanaf 2021 kunnen kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren voor het verduurzamen van hun gebouwen terecht bij het ontzorgingsprogramma binnen hun provincie. Via dit programma kunnen eigenaren van maatschappelijk vastgoed gebruik maken van advies en ondersteuning op maat. Zij worden begeleid bij:

- het inzichtelijk maken van de te nemen stappen;
- de financieringsmogelijkheden;
- het opstellen van een plan van aanpak;
- het vinden van een uitvoerende partij.

Portefeuilleroutekaart: Verschillende maatschappelijke sectoren hebben een routekaart opgesteld waarin beschreven wordt hoe de sector toewerkt naar de CO₂-reductiedoelen voor 2030 en 2050. Portefeuilleroutekaarten zijn voor organisaties binnen die sectoren een middel om inzicht te creëren op de te nemen maatregelen van hun eigen vastgoedportefeuille.

Powerfactor: De powerfactor of arbeidsfactor is de verhouding tussen het werkelijke vermogen en het schijnbare vermogen in een wisselspanningsinstallatie. De powerfactor geeft aan in hoeverre er sprake is van ongewenst stroomverbruik. In een ideale situatie is de waarde 1.

Primaire energie: energie uit hernieuwbare en niet-hernieuwbare bronnen die geen omzetting of transformatie heeft ondergaan.

Programma van Eisen Frisse Scholen: Het Programma van Eisen (PvE) Frisse Scholen 2021 helpt bijvoorbeeld schoolbesturen en gemeenten in hun rol als opdrachtgever van verbouw of nieuwbouw. Hiermee kunnen bouw- en ontwerpkosten bespaard worden door de eisen in een vroeg stadium te bepalen. De laatste versie is aangepast op basis van de eisen in het Bouwbesluit 2012 op 1 januari 2021. Zie ook www.frissescholen.nl.

Residentiële ventilatie-eenheid: een ventilatie-eenheid:

- a) met een maximaal debiet van niet meer dan 250 m³/h; of
- b) met een maximaal debiet tussen 250 en 1.000 m³/h, die volgens de producent uitsluitend voor residentiële ventilatie bedoeld is.

R_{iso,tot}: de som van de warmteweerstanden van de isolatielagen van de thermische schil.

Thermische schil: De bestaande thermische schil is de isolerende laag aan de buitenzijde van het gebouw. Wanden, daken, beglazing en deuren, en vloeren grenzend aan de buitenlucht of grond zijn geïsoleerd om kou te weren en warmte binnen te houden. De thermische schil is de 'jas' van het gebouw. De thermische schil is één geheel. Hij wordt gevormd door de bouwkundige constructies, die de verwarmde ruimten omhullen en die hiermee het gebouw afscheiden van de buitenomgeving, bodem of aangrenzende onverwarmde ruimten.

Ter verduidelijking: een scheidingswand tussen twee gebouwen is géén onderdeel van de thermische schil. Ook een verwarmd of onverwarmd bijgebouw dat los staat van het hoofdgebouw is géén onderdeel van de thermische schil, evenmin als onverwarmde bergingen of serres aan het

gebouw. Een aanbouw die in open verbinding staat met een verwarmde ruimte van het hoofdgebouw valt binnen de thermische schil.

U-waarde: De U-waarde is de warmtedoorgangscoefficiënt, uitgedrukt in W/m^2K .

De warmtedoorgangscoefficiënt is de hoeveelheid warmte die door een constructie gaat per seconde (s) per vierkante meter (m^2) per temperatuurverschil (K) tussen de omgevingen langs beide zijden van de constructie (1 Watt = 1 Joule/s).

TOELICHTING

Toelichting

I. Algemeen deel

1. Inleiding

Deze regeling wijzigt de subsidieregeling duurzaam maatschappelijk vastgoed (hierna: DUMAVA). De DUMAVA voorziet in een tegemoetkoming aan eigenaren van maatschappelijk vastgoed bij de kosten die zij maken bij het uitvoeren van ten hoogste drie verduurzamingsmaatregelen of een integraal verduurzamingsproject ten behoeve van het verbeteren van de energieprestatie van maatschappelijk vastgoed. De wijzigingsregeling voorziet in een nieuwe aanvraagronde voor de subsidie op grond van de DUMAVA van 2 juni 2025 tot en met 31 oktober 2025, maakt het mogelijk dat amateursportorganisaties gebruik kunnen maken van de regeling en ondernemingen onder bepaalde voorwaarden losse verduurzamingsmaatregelen kunnen nemen en past de aftopping voor integrale verduurzaming aan. Tot slot is aangepast dat de aanvrager subsidie kan ontvangen als hij al eerder subsidie ontvangen heeft voor dezelfde maatregel en zijn aparte eisen opgenomen om monumenten integraal te verduurzamen naar een zeer hoog energieprestatieniveau.

2. Inhoud van deze regeling

De geplande wijzigingen voor de subsidieregeling zijn dit jaar beperkt. De reden hiervoor is dat bij de vorige aanvraagronde de regeling ingrijpender was veranderd. Met deze beperkte wijzigingsregeling wordt er rust gecreëerd bij eigenaren van maatschappelijk vastgoed. Het subsidieplafond van de subsidieregeling DUMAVA wordt vastgesteld op € 345.164.000. Voor de openstelling van 2025 wordt het subsidieplafond als volgt verdeeld: er komt € 81.118.000 beschikbaar voor aanvragen voor subsidie voor ten hoogste drie verduurzamingsmaatregelen en € 264.046.000 voor aanvragen voor subsidie voor integrale verduurzaming. De middelen die gereserveerd stonden om een aparte regeling te ontwikkelen voor grote gebouweigenaren zijn toegevoegd aan de subsidie voor integrale verduurzaming. Hiervoor is gekozen omdat het complex bleek om een aparte portefeuillesubsidie te ontwikkelen zonder al te hoge administratieve lasten. Bovendien bleek dat het doel van dit instrument -grote gebouweigenaren ondersteunen in de ambitie om gebouwen te verduurzamen naar een zeer hoog energieprestatieniveau- ook bereikt wordt met de reguliere DUMAVA, waar het subsidiepercentage voor integrale verduurzaming in 2024 verhoogd is.

In de regeling is opgenomen dat ook amateursportorganisaties gebruik kunnen maken van de DUMAVA. Deze amateursportorganisaties moeten voldoen aan de voorwaarden van artikel 5, eerste en tweede lid van de Subsidieregeling BOSA. Verder kunnen ze alleen subsidieaanvragen voor sportaccommodaties (zoals bedoeld in artikel 5, derde lid van de Subsidieregeling BOSA) en bijbehorende bouwwerken. Voor deze doelgroep geldt één overgangsjaar waarin zij kunnen kiezen of zij subsidie op grond van de BOSA of op grond van de DUMAVA aanvragen voor de verduurzamingsmaatregelen. Deze subsidies kunnen echter niet gecombineerd worden voor verduurzamingsmaatregelen.

In de vorige aanvraagronde zijn ondernemingen in de zin van het Europees staatssteunrecht uitgesloten van de losse verduurzamingsmaatregelen. In de uitvoering is voor ondernemingen die toch losse maatregelen wilden aanvragen gebruik gemaakt van een uitzondering in het Europees staatssteunrecht. De uitzondering maakt het mogelijk om toch subsidie te verlenen aan ondernemingen als dit geen ongunstige invloed heeft op het handelsverkeer tussen de lidstaten van de Europese Unie. Deze uitzondering wordt nu in de regelingstekst opgenomen, en wordt nu ook toegepast op de subsidie voor integrale verduurzaming. Als deze geen ongunstige invloed heeft op het handelsverkeer tussen de lidstaten van de Europese Unie, hoeft er niet aan de aanvullende voorwaarden voor ondernemingen die gelden bij de subsidie voor integrale verduurzaming te worden voldaan. Deze aanvullende voorwaarden zijn in de artikelen 16 en 18 van de subsidieregeling te vinden.

Daarnaast is de aftopping voor integrale verduurzaming aangepast. Aftopping houdt een maximumbedrag van de subsidie of van de projectkosten die worden gesubsidieerd. Het aftoppingsbedrag is deze aanvraagronde niet meer gebaseerd op het subsidiebedrag maar op de projectkosten. Het aftoppingsbedrag wordt € 200 per m² per labelstap exclusief BTW. Uit een analyse van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (hierna: RVO) van de aanvragen in 2024 blijkt dat circa 75% van de aanvragen onder dit bedrag valt. Met deze aftopping zorgen we ervoor dat de hoogte van de gemelde kosten reëel blijven en de doorlooptijden van de

dossierafhandelingen naar beneden gaan. Bovendien worden de administratieve lasten van de aanvrager beperkt omdat discussies over in aanmerking komende kosten vermeden kunnen worden.

Verder is het in de vierde tranche mogelijk gemaakt om subsidie aan te vragen, ook als de aanvrager al eerder subsidie heeft ontvangen voor dezelfde activiteiten door middel van andere regelingen. Zo kunnen aanvragers makkelijker komen tot een sluitende financiering voor de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed. Om ervoor te zorgen dat de subsidie wel zo efficiënt mogelijk wordt ingezet en niet gebruikt wordt door aanvragers die ook zonder deze subsidie de maatregelen op hetzelfde moment en met dezelfde kwaliteit zouden uitvoeren, wordt een plafond geïntroduceerd. Dit betekent geldt dat de totale subsidie, exclusief leningen, niet meer mag bedragen dan 50% van de kosten van de activiteiten waarvoor subsidie is verstrekt. Met leningen mag de totale subsidie niet meer dan 100% van de kosten van deze activiteiten bedragen. Ook mag de subsidie niet gecombineerd worden met een reeds verstrekte subsidie (voor dezelfde activiteiten) van het Rijk, tenzij de subsidie een lening betreft. Ondernemingen vormen een belangrijke uitzondering op deze versoepeling. Om te voorkomen dat ondernemingen in strijd met het Europees staatssteunrecht worden gesubsidieerd, mogen zij geen subsidie ontvangen als er al eerder subsidie op grond van andere subsidieregelingen is ontvangen. Ondernemingen moeten erop letten dat ook bepaalde fondsen door de overheid worden gefinancierd en daarom gelden als staatssteun. In het geval ondernemingen van een dergelijk fonds subsidie hebben ontvangen, moeten ze dit ook bij de aanvraag aangeven, op grond van artikel 17, onder h.

Ook zijn aparte eisen opgenomen om monumenten integraal te verduurzamen naar een zeer hoog energieprestatieniveau. De verplichting om te verduurzamen naar de renovatiestandaard (A++ of A+++) is in de praktijk voor monumenteneigenaren lang niet altijd haalbaar. Er is dus een ongelijk speelveld. Om dit te verhelpen zijn aangepaste eisen voor monumenteneigenaren opgenomen, maar wel zodanig dat dit een eerlijk speelveld creëert ten opzichte van reguliere eigenaren. Er moet minimaal 80% energiebesparing gerealiseerd worden. Tot slotte is de maatregelenlijst geactualiseerd om rekening te houden met de laatste technologische ontwikkelingen. Vanwege de wijzigingen wordt de maatregelenlijst opnieuw vastgesteld bij deze wijzigingsregeling.

3. Relatie met hoger recht en andere nationale regelgeving

3.1 Kaderbesluit BZK-subsidies en Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb)

Deze regeling is gebaseerd op het Kaderbesluit BZK-subsidies (hierna Kaderbesluit) (en de daaraan ten grondslag liggende Kaderwet overige BZK-subsidies). Het Kaderbesluit bevat bepalingen die zich richten tot degene die subsidie aanvraagt of ontvangt. In voorkomend geval zullen subsidieaanvragers of – ontvangers daarom met regels uit het Kaderbesluit te maken krijgen. Naast de Kaderwet en het Kaderbesluit is de Awb van belang voor subsidieverstreking. In titel 4.2 zijn regels gesteld over subsidies die gelden voor iedere subsidie van de overheid, inclusief de subsidieregeling DUMAVA. In de Awb zijn bijvoorbeeld regels te vinden over de inhoud van de beschikking, gronden waarop de subsidieaanvraag geweigerd kan worden en intrekking of wijziging van de subsidie.

3.2 Staatssteun en integrale verduurzamingsprojecten

Als de overheid subsidie verleent aan een onderneming kan dit te kwalificeren zijn als staatssteun. Staatssteun is gereguleerd op Europees niveau en zal op basis van het Europees recht gerechtvaardigd moeten worden. Het begrip 'onderneming' dient daarbij breed uitgelegd te worden; het uitvoeren van een economische activiteit (ook zonder winstoogmerk) kan er al toe leiden dat er sprake is van een onderneming. De meeste doelgroepen die in aanmerking komen voor deze regeling gelden niet als een onderneming. Als aanvragers die geen onderneming zijn verduurzaming echter niet tegen een marktconforme prijs laten uitvoeren vallen ze ook onder de regels voor ondernemingen.

In overeenstemming met het Europese staatssteunrecht vallen ondernemingen wiens activiteiten geen invloed hebben op het handelsverkeer tussen de lidstaten van de Europese Unie niet onder de Europese staatssteunregels. In de subsidieregeling is daarom gekozen het begrip 'onderneming' op een bijzondere manier te definiëren. Het wordt in de subsidieregeling zo gedefinieerd dat ondernemingen zonder invloed op het handelsverkeer tussen de lidstaten niet onder de definitie vallen. Door middel van een vragenlijst op de website van RVO worden aanvragers geholpen vast te stellen of ze invloed hebben op het handelsverkeer tussen de lidstaten.

Organisaties kunnen ook ten dele vallen onder het ondernemingsbegrip. Dit kan relevant zijn voor decentrale overheden, die soms een erg diverse vastgoedportefeuille hebben. Als ze vastgoed bezitten dat gratis of onder de marktprijs wordt gebruikt door een onderneming, zoals een theater of museum waar veel buitenlandse bezoekers op af komen, vallen ze voor het verduurzamen van dat vastgoed wel onder het ondernemingsbegrip. Ze moeten dan voldoen aan de voorwaarden die gelden voor ondernemingen.

De subsidie voor losse maatregelen kan niet door ondernemingen worden aangevraagd. De subsidie voor integrale verduurzamingsprojecten wel. Als ondernemingen integrale verduurzaming laten subsidiëren, moeten ze zich houden aan een aantal eisen die de Algemene Groepsvrijstellingsverordening (hierna: AGVV) stelt, zoals hieronder wordt beschreven.

Het deel 'Steun voor milieubescherming' van de AGVV geeft de mogelijkheid om subsidie voor de investeringskosten van energiebesparende maatregelen in gebouwen te verstrekken (op grond van artikel 38 bis). Het moet dus gaan om verduurzaming in gebouwen. Om gebruik te kunnen maken van artikel 38 bis van de AGVV mag maximaal 30% van de kosten voor energiebesparende maatregelen in gebouwen worden gesubsidieerd. Daarbij kan voor kleine ondernemingen de steunintensiteit met 20% worden verhoogd en voor middelgrote ondernemingen met 10%. Deze regeling kiest ervoor maximaal 40% van de kosten te subsidiëren, tenzij er sprake is van een grote onderneming. Een belangrijke verdere voorwaarde in 38 bis van de AGVV is dat subsidie slechts mag worden verleend als dit leidt tot een bepaalde energieprestatieverbetering, gemeten in primaire energie. In het geval van renovatie van bestaande gebouwen gaat het in de hoofdregel om minstens 20%.

De AGVV stelt aan de subsidie ook nadere voorwaarden, bijvoorbeeld dat er sprake moet zijn van een aantoonbaar stimulerend effect van de subsidies, waardoor de subsidies alleen voorafgaand aan het verrichten van de activiteiten kunnen worden aangevraagd. Advisering over verduurzaming (de adviezen van onderdeel A van bijlage 3) kan op grond van de reguliere de-minimisverordening wel vóór aanvraag van de subsidie worden uitgevoerd.

Daarnaast dient voor verlening van deze subsidie te worden vastgesteld dat er geen sprake is van een onderneming in moeilijkheden als bedoeld in artikel 2, achtste lid, van de AGVV. Ook mag er geen sprake zijn van een onderneming ten aanzien waarvan een bevel tot terugvordering van steun uitstaat als bedoeld in artikel 1, vierde lid, onder a, van de AGVV. Om hieraan te voldoen zijn deze voorwaarden opgenomen als afwijzingsgronden in artikel 18, onder c, van de subsidieregeling DUMAVA. Wanneer ondernemingen een integraal verduurzamingspakket laten subsidiëren, moet het pakket aan maatregelen voldoen aan de eisen die artikel 38 bis van de AGVV stelt. Wanneer maatregelen niet direct gericht zijn op de besparing van energiegebruik van een gebouw, moeten ze daarom aan extra eisen voldoen. Met name moeten de maatregelen die in artikel 38 bis, zevende lid, van de AGVV worden genoemd voldoen aan de eisen die in dat lid staan. Dat betekent onder andere dat subsidie voor productie van hernieuwbare energie in een gebouw slechts kan als dat gecombineerd wordt met subsidie voor maatregelen die zien op energiebesparing van het gebouw, bijvoorbeeld betere isolatie. Als aansluiting op een warmtenet of stadsverwarming wordt gesubsidieerd, moet dit warmtenet een energie-efficiënt systeem zijn, wat betekent dat het warmtenet ten minste 50% hernieuwbare energie, 50% afvalwarmte, 75% warmte uit warmtekrachtkoppeling of 50% uit een combinatie van dergelijke energie en warmte gebruikt. Steun voor de installatie van met fossiele brandstoffen gestookte energie-uitrusting (zoals CV-ketels) wordt op grond van de subsidieregeling DUMAVA niet gegeven.

3.3 Staatssteun en adviezen en energielabels

De subsidies voor maatwerkadviezen en duurzame monumentenadviezen die ter voorbereiding van integrale verduurzamingsprojecten worden opgesteld zijn in het geval van ondernemingen gebonden aan voorwaarden van de Europese reguliere de-minimisverordening. Ook de subsidies voor energielabels vallen in het geval van ondernemingen onder de voorwaarden van de reguliere de-minimisverordening.

In een periode van drie opeenvolgende belastingjaren mag een enkele onderneming niet meer dan het maximumbedrag van € 300.000 aan steun op grond van deze verordening ontvangen. Hierbij is van belang dat alle ontvangen de-minimissteun meetelt, dus ook de-minimissteun die is verstrekt op grond van andere subsidies van het Rijk of decentrale overheden. Een onderneming die een aanvraag doet voor subsidiëring van een advies of een energielabel, dient een ingevulde de-minimisverklaring bij de aanvraag in te dienen. Een format voor deze verklaring is op de website van RVO beschikbaar gesteld. In de verklaring geeft de aanvrager aan of hij in het lopende belastingjaar en de afgelopen twee belastingjaren reeds andere de-minimissteun heeft ontvangen.

Alle de-minimissteun die de aanvrager heeft ontvangen wordt daartoe samen opgeteld, onafhankelijk van de aard van de activiteiten waarvoor de steun is verleend.

Verder mag de-minimissteun volgens de DUMAVA niet worden gegeven voor activiteiten waar al subsidie voor is verstrekt. Als laatst mag de-minimissteun onder andere niet aan ondernemingen worden gegeven die actief zijn in de primaire productie van landbouwproducten. Wanneer niet wordt voldaan aan de voorwaarden van de reguliere de-minimisverordening, wordt geen subsidie verstrekt voor het advies of het energielabel.

3.4 Verhouding tot andere subsidieregelingen

3.4.1 Stimulering bouw en onderhoud sportaccommodaties (BOSA)

De BOSA is bedoeld voor amateursportorganisaties. Deze organisaties kunnen subsidie aanvragen voor bouw- en onderhoudskosten van sportaccommodaties en aanschaf van sportmaterialen. Onderdeel van deze regeling is een aanvullende subsidie voor verduurzamingsmaatregelen, waaronder energiemaatregelen. Amateursportorganisaties kunnen naast de BOSA, ook van de Subsidieregeling DUMAVA gebruik maken. Als al subsidie is verkregen op grond van de BOSA, kan echter niet voor dezelfde activiteiten DUMAVA-subsidie worden verkregen.

3.4.2 Ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed

Kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren kunnen voor het verduurzamen van hun gebouwen terecht bij het ontzorgingsprogramma binnen hun provincie. Via dit programma kunnen eigenaren van maatschappelijk vastgoed gebruik maken van advies en ondersteuning op maat. Deze diensten worden kosteloos beschikbaar gesteld. Kleine maatschappelijke vastgoedeigenaren kunnen daarom gebruik maken van zowel het ontzorgingsprogramma als van deze regeling. Bovendien is het (maatwerk)advies dat voortkomt uit het ontzorgingsprogramma te gebruiken bij het aanvragen van subsidie uit deze regeling.

3.4.3 Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing (ISDE) voor zakelijke gebruikers

Via de ISDE kunnen zakelijke gebruikers, waaronder maatschappelijke instellingen, een financiële tegemoetkoming krijgen voor duurzaamheidsmaatregelen die gericht zijn op het produceren van duurzame energie of het aansluiten op een warmtenet. Deze specifieke maatregelen zijn ook opgenomen als subsidiabele maatregelen in deze regeling. Aanvragers hebben geen recht op subsidie voor maatregelen waar via de ISDE al een subsidie voor is verstrekt.

3.4.4 Energie Investeringsaftrek (EIA) en Milieu Investeringsaftrek (MIA)

De EIA en MIA zijn fiscale aftrekregelingen. De regeling biedt direct financieel voordeel aan ondernemers die investeren in energiebesparende bedrijfsmiddelen en duurzame energie. Naast de afschrijving mag voor deze investeringen een extra bedrag afgetrokken worden van de winst. Maatschappelijke instellingen die in Nederland inkomsten- of vennootschapsbelastingplichtig zijn komen in aanmerking voor de EIA en MIA. Van deze instellingen wordt verwacht dat zij van deze regelingen gebruik maken. Daarom komen deze aanvragers niet in aanmerking voor deze regeling.

3.4.5 Subsidie instandhouding rijksmonumenten (Sim)

De Sim is bedoeld voor eigenaren van Rijksmonumenten die geen woonhuis zijn. Via deze regeling kunnen zij aanspraak maken op subsidie voor het in stand houden van een monument en voor het laten uitvoeren van verduurzamingsonderzoeken. Indien er een beschikking is afgegeven voor een verduurzamingsonderzoek in het kader van de Sim dan is het niet toegestaan dat deze kosten worden opgenomen in de subsidieaanvraag.

3.5 Wet natuurbescherming

Bij het treffen van isolatiewerkzaamheden aan woningen en gebouwen moeten de specifieke zorgplicht en de verbodsbepalingen voor flora- en faunactiviteiten in afdeling 11.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving voldoende in acht worden genomen. Dit betekent dat er rekening moet worden gehouden met de diersoorten die in woningen leven en deze niet gestoord of gedood mogen worden. Aanvragers van maatregelen C.2, C.3, L.2 en L.3 dienen hiermee rekening te houden.

3.6 Energie-etiketteringverordening

Energie-etiketteringverordening (EU) 2017/1369¹ stelt eisen aan de subsidiëring van producten met energielabels die zijn opgesteld in overeenstemming met deze verordening. Als subsidie wordt verstrekt aan deze producten, moet die gericht zijn op de hoogste twee significant meest bevolkte energie-efficiëntieklassen, of op hogere klassen als dat in de regeling staat die betrekking heeft op deze producten. Dit volgt uit artikel 7, tweede lid, van deze verordening. Dit criterium wordt door de commissie uitgelegd als "de twee hoogste energie-efficiëntieklassen die bevolkt zijn en waarin ten minste enkele producten op de markt zijn".² Op de website van het Europees productregister voor energie-etikettering (EPREL), op eprel.ec.europa.eu is de verdeling van producten per energie-efficiëntieklasse te vinden. Daar kunnen de hoogste twee labelklassen worden opgezocht waarvan producten op de markt zijn. Ook is daar te vinden welke producten een energielabel hebben. Omwille van de regel in de energie-etiketteringverordening is in de maatregelenlijst in bijlage 3 bij enkele maatregelen aangegeven aan welk energielabel deze minstens moeten hebben. Ook bij de integrale verduurzamingspakketten kunnen slechts deze energie-efficiëntieklassen worden gesubsidieerd als deze producten worden aangeschaft.

3.7 Energie efficiëntie richtlijn (EED)

DUMAVA draagt bij aan het voldoen aan de renovatieverplichting die de Europese Commissie heeft ingesteld in artikel 6 van de EED³. Deze verplichting, die in september 2023 is aangescherpt, legt de verplichting op dat minimaal 3% per jaar van het totale vloeroppervlak van verwarmde en/of gekoelde gebouwen in eigendom van overheidsinstanties gerenoveerd moet worden naar bijna-energie neutrale gebouwen of emissievrije gebouwen conform artikel 9 van de Richtlijn energieprestatie van gebouwen (EPBD)⁴. Op deze manier wordt de voorbeeldrol van publieke instellingen op het gebied van verduurzaming benadrukt.

3.8 Regelgeving Caribisch Nederland

Deze regeling geldt alleen voor Europees Nederland. Uit het Klimaatfonds zijn ook middelen beschikbaar met dezelfde doelstelling voor Caribisch Nederland. Deze worden in een aparte regeling uitgewerkt.

4.1 Gevolgen

Via deze regeling worden eigenaren van maatschappelijk vastgoed ondersteund bij het vervullen van de beoogde voorbeeldrol zoals deze is beoogd in het Klimaatakkoord en door de Europese Commissie. De lasten zijn direct gerelateerd aan investeringen die eigenaren van maatschappelijk vastgoed doen. Er ontstaan geen lasten voor burgers en voor bedrijven die niet gerelateerd zijn aan maatschappelijk vastgoed.

Rekening houdend met de verschillende subsidiepercentages van 20%, 30% en 40% is de verwachting dat het subsidiebedrag van de gehele regeling gemiddeld rond de 30% bijdraagt aan de totale investeringskosten van aanvragers met betrekking tot de kosten voor verduurzaming. Dit betekent dat inclusief het subsidiebedrag van circa € 345 miljoen het geïnvesteerde bedrag voor verduurzaming van eigenaren van maatschappelijk vastgoed circa € 1150 miljoen is.

De totale kosten voor integrale projecten, indien deze worden uitgevoerd op natuurlijke renovatiemomenten, kunnen vele malen hoger liggen. Verduurzaming is namelijk een relatief klein onderdeel van een renovatieproject, waarbij met name functionele wijzigingen worden aangebracht.

4.1.1 Regeldrukgevolgen

De administratieve lasten bestaan uit de kosten van de informatieverplichtingen aan de overheid. Deze kosten doen zich alleen voor als een eigenaar van maatschappelijk vastgoed besluit subsidie op basis van deze regeling aan te vragen. Er is geen sprake van een verplichting en de inspanning

¹ Verordening (EU) 2017/1369 van het Europees Parlement en de Raad van 4 juli 2017 tot vaststelling van een kader voor energie-etikettering en tot intrekking van Richtlijn 2010/30/EU (PbEU 2017, L 198/1)

² Frequently asked questions bij de Climate Delegated Act, <https://ec.europa.eu/sustainable-finance-taxonomy/faq>

³ Richtlijn (EU) 2023/1791 van het Europees Parlement en de Raad van 13 september 2023 betreffende energie-efficiëntie en tot wijziging van Verordening (EU) 2023/955 van het Europees Parlement en de Raad (PbEU 2023, L 231/1)

⁴ Richtlijn (EU) 2023/1791 van het Europees Parlement en de Raad van 13 september 2023 betreffende energie-efficiëntie en tot wijziging van Verordening (EU) 2023/955 van het Europees Parlement en de Raad (PbEU 2023, L 231/1)

levert subsidie op. Desalniettemin is het belangrijk de administratieve lasten beperkt te houden. De informatieverplichtingen die voortvloeien uit een subsidieaanvraag zijn afhankelijk van de activiteit waarvoor subsidie wordt aangevraagd en van de hoogte van het subsidiebedrag.

Eigenaren van maatschappelijk vastgoed kunnen subsidie aanvragen voor hun gebouw. Ze dienen een subsidieaanvraag in voordat ze maatregelen nemen aan het gebouw. Eigenaren die minder dan € 25.000 aan subsidie aanvragen, krijgen de subsidie meteen vastgesteld en uitbetaald. Eigenaren die meer dan € 25.000 aanvragen, moeten eerst een aanvraag tot subsidieverlening indienen. Ze krijgen een voorschot uitbetaald en na realisatie van de maatregelen aan het gebouw krijgen ze een definitieve subsidievaststelling.

Bij een aanvraag moeten de eigenaren onder andere het adres of de kadastrale aanduiding, de postcode(s), huisnummer(s) en toevoeging van het te verduurzamen gebouw, aangeven. Verder moeten ze op basis van een onafhankelijk energieadvies aangeven welke maatregelen ze gaan uitvoeren. Bij de aanvraag moeten ze een investeringsbegroting en planning indienen. Bij aanvragen boven de € 25.000 moeten ze, bij de aanvraag tot vaststelling, de maatregelen verantwoorden door middel van een verklaring over de daadwerkelijk gemaakte kosten.

In deze aanvraagronde worden er ongeveer PM aanvragen verwacht. Er wordt rekening gehouden met het feit dat uiteindelijk 10% van de aanvragen niet zal leiden tot een verzoek tot vaststelling of een goedgekeurde vaststelling. Dit percentage is gebaseerd op ervaringen bij de eerdere openstelling van deze regeling.

4.2 Administratieve en bestuurlijke lasten

De totale administratieve lasten voor aanvragen van deze regeling bedragen naar schatting circa € 300.000. Bij deze inschatting wordt uitgegaan van circa 2.000 aanvragen. Een klein deel daarvan zal onder aanvragen onder de € 25.000 bedragen. De meeste aanvragen zullen aanvragen boven de € 25.000 zijn.

Een aanvraag kan worden ingediend op de website van RVO. De bestuurlijke lasten voor RVO voor het uitvoeren van de regeling bedragen circa € 1,8 miljoen euro.

4.3 Financiële gevolgen Rijk

Voor de regeling wordt een subsidieplafond van € 345.164.000 beschikbaar gesteld. Deze middelen staan op de begroting van het Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening.

5. Uitvoering en handhaving

De regeling wordt uitgevoerd door RVO, in mandaat van de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. Dit houdt in dat RVO de aanvragen ontvangt, beoordeelt, de beschikkingen verstuurt en de uitbetaling doet.

6. Consultatie en advies

PM

7. Inwerkingtreding

Deze regeling treedt in werking met ingang van 1 mei 2025. Hiermee wordt afgeweken van de vaste verandermomenten. Het is voor de aanvragers van belang dat de regeling al vóór opening van het aanvraagtijdvak geconsolideerd beschikbaar is. Daarom treedt de regeling een maand vóór openstelling van het aanvraagtijdvak al in werking. Het aanvraagtijdvak opent op 2 juni 2025. Daarom is een inwerkingtreding van 1 mei 2025 noodzakelijk. Het aanvraagtijdvak kan niet later op het jaar open gaan, om te zorgen dat de aanvraag niet tijdens de zomer opengaat. Dat laatste zou voor maatschappelijke partijen erg onhandig zijn.

II. Artikelsgewijs

Onderdeel A – artikel 1

In artikel 1 wordt een aantal definities gewijzigd.

De definitie van energieadviseur wordt gewijzigd om in de definitie het woord onderneming te vermijden, aangezien de definitie van onderneming wordt gewijzigd zoals hieronder wordt toegelicht. Het is de bedoeling dat energieadviseur slaat op elk soort bedrijf dat voldoet aan de overige elementen van de definitie.

De definitie van gebouwde onroerend zaak wordt vereenvoudigd, door de uitzondering voor woonfuncties te verwijderen. In de weigeringsgronden in artikel 11 en 18 van de regeling is de uitzondering voor woonfuncties al te vinden. Het is daarom niet nodig dat deze uitzondering ook onderdeel is van de definitie van de gebouwde onroerende zaak. Ook sportaccommodaties (bijvoorbeeld velden) en belichting daarvan worden beschouwd als gebouwde onroerende zaken of onderdelen daarvan.

De definitie van maatschappelijk vastgoed wordt gewijzigd om sportaccommodaties als bedoeld in de Subsidieregeling BOSA ook te scharen onder maatschappelijk vastgoed. Er kan op grond van de Subsidieregeling BOSA subsidie ter verduurzaming van sportaccommodaties worden aangevraagd, maar nu wordt deze accommodaties ook de mogelijkheid gegeven DUMAVA subsidie aan te vragen. In de definitie van sportaccommodaties wordt verwezen naar artikel 5, derde lid, van de Subsidieregeling BOSA. Daar staat dat het moet gaan om accommodaties voor amateursport en staan voorwaarden met betrekking tot het omgevingsplan. De accommodatie moet volgens de definitie in de Subsidieregeling DUMAVA in eigendom zijn van een amateursportorganisatie. Ter specificering van de term amateursportorganisatie wordt verwezen naar artikel 5, eerste lid van de Subsidieregeling BOSA. Daar wordt een amateursportorganisatie enerzijds gedefinieerd als de daadwerkelijke aanbieder van amateursport (bijvoorbeeld de voetbalvereniging). Anderzijds is een amateursportorganisatie ook de stichting of vereniging die de sportaccommodatie ter beschikking stelt. Bij veel amateursportverbanden is het inderdaad zo dat de eigenaar een stichting of vereniging is die losstaat van de sportorganisatie zelf. Vaak is echter de gemeente eigenaar. Ook dan valt het vastgoed onder de definitie van maatschappelijk vastgoed, door onderdeel a van de definitie van maatschappelijk vastgoed.

De definitie van minister wordt aangepast om aan te sluiten bij de situatie na de kabinetsformatie van de zomer van 2024.

De definitie van onderneming wordt gewijzigd, om organisaties die activiteiten uitoefenen die geen invloed kunnen hebben op het handelsverkeer tussen de lidstaten van de Europese Unie uit te sluiten van de definitie. Steun voor activiteiten die geen invloed kunnen hebben op dit handelsverkeer hoeft namelijk niet te voldoen aan de vereisten van het Europese staatssteunrecht. Door middel van formulieren op de site van de RVO worden organisaties geholpen om te beoordelen of hun activiteiten invloed kunnen hebben op het handelsverkeer tussen de lidstaten.

Onderdeel B – artikel 4

In artikel 4 wordt de datum van de openstelling van de regeling gewijzigd. Ook wordt een lid toegevoegd om de begin- en eindtijd van de openstelling nauwkeurig vast te leggen.

Onderdeel C – artikel 5

Artikel 5 wordt gewijzigd om de subsidieplafonds te wijzigen. Het derde lid wordt daarnaast vervangen. Het is de bedoeling dat een maand voor het sluiten van het aanvraagtijdvak, het schot tussen de subsidieplafonds komt te vervallen. Hierdoor kunnen aanvragers van subsidie op grond van artikel 3, onder a, gebruik maken van het subsidieplafond van artikel 3, onder b, en andersom. Zo wordt voorkomen dat er aan het eind van de aanvraagperiode geld overblijft in het ene subsidieplafond, terwijl het andere subsidieplafond al voortijdig is uitgeput.

Onderdeel D – artikel 6

Artikel 6 heeft nu een titel.

Onderdelen E en J – artikelen 8 en 15

In artikelen 8 en 15 vervalt het derde lid. Beide subsidies kennen nog steeds regels omtrent het herhaaldelijk aanvragen van de subsidies. Deze regels zijn echter in de weigeringsgronden van artikelen 11 en 18 opgenomen.

Onderdeel F – artikel 9

Het tweede lid van artikel 9 wordt gewijzigd. Zoals in het algemeen deel van de toelichting wordt genoemd is het vanaf de vierde tranche mogelijk om de subsidie op grond van deze regeling te stapelen bovenop eerder verkregen subsidies. Het tweede lid van artikel 9 maakt dit mogelijk voor de subsidie voor losse verduurzamingsmaatregelen. Volgens het Kaderbesluit BZK-subsidies mag er geen subsidie worden verleend aan aanvragers die al eerder subsidie hebben ontvangen voor

dezelfde activiteiten. Het Kaderbesluit biedt echter ook de mogelijkheid hierop een uitzondering te maken bij ministeriële regeling, wat nu in artikel 9, tweede lid is gedaan.

Onderdeel G – artikel 10

Een aanvraagvereiste in artikel 10 wordt gewijzigd. Voorheen was aangegeven dat een verklaring moet worden ingediend dat niet eerder subsidie is aangevraagd voor dezelfde activiteiten. Dit wordt niet meer vereist. In plaats daarvan moeten, indien eerder subsidie is verkregen voor dezelfde activiteiten, de subsidiebeschikkingen worden aangeleverd. Indien hierop niet de hoogte van de subsidie te zien is, moet dit apart worden aangeleverd.

Onderdeel H – artikel 11

In artikel 11, onderdeel c, is een toevoeging gedaan. Dit voorkomt dat wanneer reeds integrale verduurzamingssubsidie is aangevraagd, maar hier nog niet op is beslist, ook nog subsidie voor losse verduurzamingsmaatregelen wordt aangevraagd.

Er zijn twee nieuwe onderdelen toegevoegd aan artikel 11, onderdelen d en e. Het is niet mogelijk DUMAVA-subsidie te ontvangen als al andere subsidie van een bestuursorgaan van het Rijk is ontvangen, zoals subsidie op grond van de Subsidieregeling BOSA. Een uitzondering vormt de lening. Een lening kan in gevallen ook onder de definitie van de subsidie vallen. Het is echter wel toegestaan een lening van het Rijk te stapelen met subsidie op grond van de Subsidieregeling DUMAVA. Wel gelden de maximumpercentages genoemd in dit artikel.

In artikel 11, onderdeel g (nieuw), wordt de definitie van onderneming gewijzigd, in verband met de wijziging van de definitie van onderneming in onderdeel A van deze wijzigingsregeling (artikel 1 van de Subsidieregeling DUMAVA). Het is de bedoeling dat elke soort persoon of entiteit die inkomsten- of vennootschapsbelastingplichtig is in Nederland valt onder deze weigeringsgrond. Verder vervalt het zinsdeel 'en zodoende in aanmerking komt voor aftrekposten en fiscale regelingen'. Dit zinsdeel dient in feite ter toelichting en het is niet de bedoeling dat er rechtsgevolgen aan worden toegekend. Daarom is het niet nodig dat de zin in de regelingstekst staat.

In artikel 11 vervalt ook de weigeringsgrond dat reeds eerder subsidie is verleend voor dezelfde activiteit, die eerder in het voormalige onderdeel m was te vinden. Nu gelden de regels van de nieuwe onderdelen d en e.

In het nieuwe artikel 11, onderdeel o, is de regel opgenomen dat slechts eenmaal per gebouwde onroerende zaak per aanvraagperiode wordt verstrekt en in totaal niet meer dan tweemaal. Deze regel was al elders te vinden in de derde tranche. Aan deze regel is toegevoegd dat een aanvraag ook geweigerd wordt als er al een aanvraag voor losse verduurzamingsmaatregelen is gedaan maar deze nog niet is vastgesteld of afgewezen.

Onderdeel I – artikel 12

Het derde lid van artikel 12 is aangevuld, om te verduidelijken dat de plicht om een slimme meter te installeren alleen geldt als dat nog niet is gedaan.

Het vierde lid van artikel 12 is aangevuld, om te verduidelijken dat de plicht om te komen tot een vervanging van de gasaansluiting alleen geldt voor maatschappelijk vastgoed dat een gasaansluiting heeft.

Onderdeel K – artikel 16

De wijziging van het eerste en tweede lid van artikel 16 en de wijziging van het zevende lid (nieuw) horen bij elkaar. Met deze dubbele wijziging wordt bepaald dat het maximumbedrag per m² gebruiksoppervlakte per labelsprong (de zogeheten aftopping) wordt uitgedrukt in de maximale projectkosten die voor subsidie in aanmerking komen. Ook wordt het bedrag gewijzigd, zoals toegelicht in paragraaf 2 van het algemeen deel van de toelichting. Voorheen was de aftopping direct uitgedrukt in het maximale subsidiebedrag per m² gebruiksoppervlakte per labelsprong. De aftopping geldt alleen voor verduurzaming op grond van integrale verduurzamingspakketten P.1 en P.2. De aftopping is nu in het zevende lid geregeld, terwijl dit voorheen in het eerste en tweede lid was verwerkt.

Verduurzaming van monumenten met verduurzamingspakket P.3 kan met hetzelfde percentage worden gesubsidieerd als verduurzaming op grond van pakket P.1. Daarom is

verduurzamingspakket P.3 aan het eerste lid toegevoegd, en is het derde lid verwijderd. In het derde lid werd verduurzamingspakket P.3 apart genoemd. Inhoudelijk gelden er geen andere voorwaarden voor verduurzamingspakket P.3 dan in de derde tranche. Verduurzamingspakketten P.3 en P.4 zijn niet onderworpen aan de aftopping die in het nieuwe zevende lid is geregeld.

Het tweede lid van artikel 16 is aangepast om ook monumenten die in hoge mate verduurzamen de mogelijkheid te geven een hoger subsidiepercentage te ontvangen. In het tweede lid en in de maatregelenlijst is een nieuw verduurzamingspakket toegevoegd, P.4. In de toelichting bij de wijzigingen in de maatregelenlijst (bijlage 3) wordt pakket P.4 besproken.

Het zesde lid (voorheen zevende lid) van artikel 16 is gewijzigd. Zoals in het algemeen deel van de toelichting wordt genoemd is het vanaf de vierde tranche mogelijk om de subsidie op grond van deze regeling te stapelen bovenop eerder verkregen subsidies. Het zevende lid van artikel 16 maakt dit mogelijk voor de subsidie voor integrale verduurzaming. Er is een uitzondering gemaakt voor ondernemingen. Voor ondernemingen is het niet mogelijk om subsidie op grond van de subsidieregeling DUMAVA te ontvangen, als eerder subsidie is ontvangen voor dezelfde activiteiten. Dit dient om te voorkomen dat de regels voor staatssteun worden overtreden. In artikel 18 zijn voorwaarden voor stapeling van subsidies te vinden.

Onderdeel L – artikel 17

Artikel 17 wordt gewijzigd om te reflecteren dat het voor aanvragers mogelijk is gemaakt een subsidie op grond van de Subsidieregeling DUMAVA aan te vragen, ook als er al eerder een subsidie voor dezelfde activiteiten is verkregen. Onderdeel h is gewijzigd. Voorheen was aangegeven dat een verklaring moet worden ingediend dat niet eerder subsidie is aangevraagd voor dezelfde activiteiten. Dit wordt niet meer vereist. In plaats daarvan moeten, indien eerder subsidie is verkregen voor dezelfde activiteiten, de subsidiebeschikkingen worden aangeleverd. Indien hierop niet de hoogte van de subsidie te zien is, moet dit apart worden aangeleverd.

In het geval van ondernemingen kunnen subsidies niet worden gestapeld. Daarom moeten ondernemingen nog steeds verklaren dat ze niet eerder subsidie hebben ontvangen voor dezelfde activiteiten. Dit wordt geregeld in het nieuwe onderdeel i.

Onderdeel M – artikel 18

In artikel 18, onderdeel d, wordt de definitie van onderneming gewijzigd, in verband met de wijziging van de definitie van onderneming in onderdeel A (artikel 1). Het is de bedoeling dat elk soort persoon of entiteit die voldoet aan de overige criteria valt onder deze weigeringsgrond.

Verder wordt artikel 18 gewijzigd omdat het mogelijk is gemaakt een subsidie op grond van de Subsidieregeling DUMAVA aan te vragen, ook als er al eerder een subsidie voor dezelfde activiteiten is verkregen. Vanaf de vierde tranche geldt in het algemeen dat aanvragers die geen onderneming zijn niet subsidie wordt geweigerd als ze al eerder subsidie hebben ontvangen voor dezelfde activiteiten. Wel gelden de voorwaarden in de onderdelen m tot en met q.

Het gewijzigde onderdeel m bepaalt dat het niet toegestaan is meer dan éénmaal subsidie voor integrale verduurzaming op grond van de Subsidieregeling DUMAVA aan te vragen.

Het nieuwe onderdeel n van artikel 18 regelt dat als de aanvrager een onderneming is, de aanvraag wordt geweigerd als de onderneming reeds subsidie heeft ontvangen voor dezelfde activiteiten.

Het nieuwe onderdeel o regelt dat subsidie voor integrale verduurzaming wordt geweigerd als er al subsidie voor losse verduurzamingsmaatregelen op grond van de Subsidieregeling DUMAVA is aangevraagd voor dezelfde gebouwde onroerende zaak, en deze subsidie nog niet is vastgesteld (gewoonlijk gebeurt dit na uitvoering) of is afgewezen of ingetrokken.

De nieuwe onderdelen p en q regelen voorwaarden voor de subsidiestapeling. Het is niet mogelijk DUMAVA-subsidie te ontvangen als al andere subsidie van een bestuursorgaan van het Rijk is ontvangen, zoals subsidie op grond van de Subsidieregeling BOSA. Een uitzondering vormt de lening. Een lening kan in gevallen ook onder de definitie van de subsidie vallen. Het is echter wel toegestaan een lening van het Rijk te stapelen met subsidie op grond van de Subsidieregeling DUMAVA. Wel gelden de maximumpercentages genoemd in dit artikel.

Onderdeel N – artikel 19

Het vierde lid van artikel 19 is aangevuld, om te verduidelijken dat de plicht om een slimme meter te installeren alleen geldt als dat nog niet is gedaan.

Het zesde lid van artikel 19 is aangevuld, om te verduidelijken dat de plicht om te komen tot een vervanging van de gasaansluiting alleen geldt voor maatschappelijk vastgoed dat een gasaansluiting heeft.

Onderdeel O – artikel 22

Artikel 22 wordt gewijzigd om de vervaldatum van de regeling verder naar de toekomst te verschuiven. Dit betekent dat op grond van artikel 4.10, zevende lid, van de Comptabiliteitswet de regeling ter kennis moet worden gebracht bij de Tweede Kamer. De vervaldatum van de regeling ligt niet later dan vijf jaar nadat de regeling in werking is getreden. Daarom zijn de regels van artikel 4.10, derde lid, van de Comptabiliteitswet niet van toepassing.

Onderdeel P – Bijlage 2

De rij '94.99 Overige belangen- en ideële organisaties; hobbyclubs' vervalt, en in plaats daarvan wordt specifieker aangegeven welke vier van de soorten organisaties onder nummer 94.99 voor subsidie in aanmerking komen. Dit is van belang bij de uitvoering.

Onderdeel Q – Bijlage 3

De derde bijlage bij de regeling wordt opnieuw vastgesteld omdat er doorheen de bijlage verschillende wijzigingen zijn aangebracht.

Aan onderdeel A.1 (over het energieadvies) is toegevoegd dat een energieadvies moet zijn opgesteld door een energieadviseur. Deze wijziging betekent dat de eisen in de definitie van de energieadviseur, in artikel 1, nu ook daadwerkelijk gelden. Concreet moet de energieadviseur zich bedrijfsmatig bezighouden met deze adviezen en niet werkzaam zijn bij de eigenaar van het te verduurzamen vastgoed.

In onderdeel A.2 (over het maatwerkadvies) zijn nieuwe eisen opgenomen als een portefeuillekaart wordt gebruikt in plaats van het maatwerkadvies. Onder andere is de eis opgenomen dat een portefeuillekaart op directieniveau moet zijn vastgesteld. Dat betekent dat organisatie zich op het hoogste niveau aan de routekaart heeft gecommitteerd.

Er is een nieuw integraal verduurzamingspakket toegevoegd, P.4. Dit pakket houdt in dat monumenten verduurzamen zodat de energieprestatie van het gebouw met 80% verbetert. Indien monumenten dusdanig verduurzamen, kunnen ze op grond van het gewijzigde artikel 16, tweede lid, ook 40% subsidie ontvangen.

De maatregelen onder B zijn verwijderd van de maatregelenlijst. Dit betreft maatregelen om de leefomgeving te verkoelen, zoals een groendak.

Er zijn een aantal maatregelen toegevoegd aan de maatregelenlijst. Maatregelen D.8, E.2 en H.5 zijn toegevoegd. E.2 en H.5 zijn toegevoegd om verduurzaming van sportaccommodaties te faciliteren.

De maatregelenlijst is ook bewerkt om beter aan te duiden welke eisen er worden gesteld op grond van de energie-etiketteringverordening. Er is bij meer producten aangegeven dat ze onder deze verordening kunnen vallen en welk minimumlabel er in dat geval moet worden aangeschaft.

Artikel II – inwerkingtreding

Deze regeling treedt in werking met ingang van 1 mei 2025. Hiermee wordt afgeweken van de vaste verandermomenten. Het is voor de aanvragers van belang dat de regeling al vóór opening van het aanvraagtijdvak geconsolideerd beschikbaar is. Daarom treedt de regeling een maand vóór openstelling van het aanvraagtijdvak al in werking. Het aanvraagtijdvak opent op 2 juni 2025. Daarom is een inwerkingtreding van 1 mei 2025 noodzakelijk. Het aanvraagtijdvak kan niet later op het jaar open gaan, om te zorgen dat de aanvraag niet tijdens de zomer opengaat. Dat laatste zou voor maatschappelijke partijen erg onhandig zijn.

De Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,

M.C.G. Keijzer

